MAYSELEKH

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

ליטעראַטור פאַר דער שול

I

מעשהלעך

אַרויסגעגעבן

פון דער

י. ל. פּרץ־שול

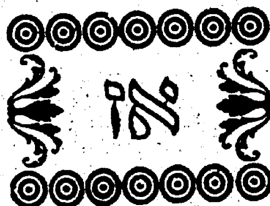
אין וויניפּעג

PUBLISHED BY I. L. PERETZ SCHOOL IN WINNIPEG

Printed by the
ISRAELITE PRESS
Winnipeg, Canada

25

דער רעטעך

דער פרילינג איז געקומען, האָט דער זיידע נוח פאר דער ארבעט זיך גענומען און האָט פארזעצט א רעטעך.

איז געקומען דער זומער, איז דער רעטעך אויסגעוואקסן א גרויסער, א גרויסער און א געראָטענער.

האָט דער זיידע נוח געוואָלט דעם רעטעך פון דער ערד ארויסשלעפּן.

ער שלעפּט און ציט, ציט און שלעפּט און ארויסשלעפּן דעם רעטעך קאָן ער ניט.

האָט דער זיידע נוח די באָבע זלאטע גע־רופן, זי זאָל אים העלפן דעם רעטעך פון דער ערד ארויסשלעפּן.

די באָבע זלאטע שלעפּט דעם זיידן פאר דער קאפּאָטע, דער זיידע נוח שלעפּט דעם רעטעך מיטן גאנצן כוח, זיי שלעפּן־ציען, ציען־שלעפּן, נאָר דעם רעטעך ארויסשלעפּן קאָנען זיי ניט.

האָט די באָבע זלאטע גערופן איר אייניקל פריידל.

דאָס אייניקל פריידל שלעפּט די באָבע פאַרן קליידל, די באָבע זלאטע שלעפּט דעם זיידן פאַר דער קאַפּאָטע, דער זיידע נוח שלעפּט דעם רעטעך מיטן גאַנצן כּוח, זיי שלעפּן־ציִען, ציִען־שלעפּן, נאָר אַרויסשלעפּן דעם רעטעך קאָנען זיי ניט.

האָט דאָס אייניקל פריידל גערופן דאָס הינטעלע־טרעפּעלע.

הינטעלע־טרעפּעלע שלעפּט דאָס מיידעלע פאַרן צעפּעלע, דאָס אייניקל פריידל שלעפּט די באָבן פאַרן קליידל, די באָבע זלאטע שלעפּט דעם זיידן פאַר דער קאַפּאָטע, דער זיידע נוח שלעפּט דעם רעטעך מיטן גאַנצן כּוח, זיי שלעפּן־ציִען, ציִען־שלעפּן, נאָר אַרויסשלעפּן דעם רעטעך קאָנען זיי ניט.

האָט דאָס הינטעלע־טרעפּעלע גערופן דאָס קעצעלע־דראַפּקעלע.

קעצעלע־דראַפּקעלע שלעפּט דאָס הינטעלע פאַר א לאַפּקעלע, הינטעלע־טרעפּעלע שלעפּט דאָס מיידעלע פאַרן צעפּעלע, דאָס אייניקל פריידל שלעפּט די באָבן פאַרן קליידל, די באָבע זלאטע שלעפּט דעם זיידן פאַר דער קאַפּאָטע,

דער ויידע נוח שלעפט דעם רעטעך מיטן גאנצן כוח, נאָר ארויסשלעפן דעם רעטעך קאָ־נען זיי ניט.

האָט דאָס קעצעלע־דראפּקעלע גערופן דאָס מייזעלע־ברעקעלע.

מייזעלע־ברעקעלע שלעפט דאָס קעצעלע פאַרן עקעלע, קעצעלע־דראפּקעלע שלעפט דאָס הינטעלע פאַר א לאפּקעלע, הינטעלע־טרעפּעלע שלעפט דאָס מיידעלע פאַרן צעפּעלע, דאָס אייניקל פריידל שלעפט די באָבן פאַרן קליידל, די באָבע זלאטע שלעפט דעם זיידן פאַר דער קאפּאָטע, דער ויידע נוח שלעפט דעם רעטעך מיטן גאנצן כוח, זיי שלעפּן־ציען, ציען־שלעפּן און האָבן קוים דעם רעטעך פון דער ערד ארויסגעריסן.

דער זיידע קוועלט, דער רעטעך איז גע־פעלט, די באָבע זינגט, דאָס אייניקל שפּרינגט, דאָס הינטעלע האווקעט, דאָס קעצעלע ניאווקעט און דאָס מייזעלע־ברעקעלע פאָכעט מיטן עקעלע.

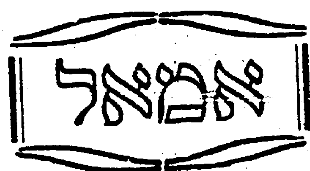
דעם ערשטן שבת, נאָכן שול, אויב די קינדער וועלן ביים טיש זיצן שטיל, וועט די באָבע דעם רעטעך אָפּשיילן, און דעם זיידן מיט די קינדערלעך צעטיילן: געשאָבן, געבראָקט, באזאלצן מיט זאלץ, פארהאקט מיט ציבעלע,

באגאַסן מיט שמאלץ. די קינדער וועלן עסן מיטן פולן מויל, און דעם זיידן העלפן זינגען זמירות אויפן קול; און די באָבע וועט זיצן ביים טיש אנטקעגן און קוועלן, שמייכלען, האָבן גרויס פארגעניגן.

באָבע זלאטע

זיידע נוח

די רביצין מיט די אייניקלעך

איז געווען א רב מיט א רביצין. איינמאָל, פרייטיק, איז דער רב אוועק אין שול, די רביצין אין מיק, און די קינדערלעך זיינען געבליבן אליין אין דער היים.

ניט ווייט אין וועלדל האָט א בער געוווינט. האָט ער געזען, דער רב איז אוועק אין שול, די רביצין אין מיק און די קינדערלעך זיינען אליין אין שטוב, איז ער צו דער טיר צוגעגאנגען און קלאפן אָנגעהויבן:

טוק־טוק־טוק!

טוק־טוק־טוק!

טראך־טר־ר־ר־אך!

— קינדערלעך, קינדערלעך, עפנט מיר אויף, גיט מיר א שטיקעלע חלה מיט פיש, איך בין אן אָרעם יינגעלע.

— ניין, ניין! — האָבן די קינדערלעך אויס־געשריגן.

— ניין, ניין!

דו ביסט א בער
און קומסט אהער,
קומסט פון טיפן וואלד
אונדז אויפעסן באלד.

דער בער איז אוועק, זיך איבערגעטאָן, צו דער טיר צוגעגאנגען און ווידער קלאפן אָנגע־הויבן:

טוק־טוק־טוק!
טוק־טוק־טוק!

— קינדערלעך, קינדערלעך! עפנט מיר אויף! גיט מיר א ביסעלע קאשע. איך בין דאָס ישיבה־ייִנגל, וואָס עסט ביי אייך שבת.

— ניין, ניין! — האָבן די קינדערלעך אויס־געשריגן.

— ניין, ניין!

דו ביסט א בער
און קומסט אהער,
קומסט פון טיפן וואלד
אונדז אויפעסן באלד.

דער בער איז אוועק, זיך ווידער איבער־געטאָן, צו דער טיר צוגעגאנגען און קלאפּן גענומען:

טוק־טוק־טוק!
טוק־טוק־טוק!

— קינדערלעך, קינדערלעך! עפנט מיר אויף! גיט מיר א שטיקעלע קוגל! איך בין אנדריי דער גוי, וואָס נעמט ביי אייך די שבת־לייכטער אראָפּ. איך האָב אייך שבת־אויבס געבראכט.

— ניין, ניין! — האָבן די קינדערלעך אויס־געשריגן.

— ניין, ניין!

דו ביסט א בער
און קומסט אהער,
קומסט פון טיפן וואלד
אונדז אויפעסן באלד.

דער בער איז אוועק א צערייצטער, זיך ווידער איבערגעטאָן, צו דער טיר צוגעגאנגען, און קלאפּן אָנגעהויבן:

טוק־טוק־טוק!
טוק־טוק־טוק!

— קינדערלעך, קינדערלעך! עפנט מיר אויף! גיט מיר א ביסעלע צימעס. איך בין

העשל דער שמש, וואָס רופט אין שול אריין.

— ניין, ניין! — האָבן די קינדערלעך אויס־
געשריגן.

— ניין, ניין!

דו ביסט א בער
און קומסט אהער,
קומסט פון טיפן וואלד
אונדז איפעסן באלד.

איז דער בער אין כעס געוואָרן, א שטארקן
ברום געטאָן און א זעץ געטאָן אין טיר — און
די טיר צעפראלט.

די קינדערלעך האָבן זיך שטארק דערשראָקן
און זיך באהאלטן: איינער אויפן אויוון, איינער
אין אויוון, איינער אין שאפע און איינער אונטער
דער שאפע, איינער אויפן טיש, איינער אונטערן
טיש, איינער אויף דער קאנאפע, איינער אונטער
דער קאנאפע. און דאָס קליין העשעלע האָט
זיך באהאלטן אין א קליין פלעשעלע.

איז דער בער ארייינגעגאנגען, דעם אויוון
געעפנט, דעם טשאָלנט אויפגעגעסן, דערנאָך די
קינדערלעך אויפגעזוכט פון אויוון, פון אונטערן
אויוון, פון שאפע, פון אונטער דער שאפע, פון

קאנאפּע. פון אונטער דער קאנאפּע, און — האם! האם! — זיי אלע איינגעשלונגען.

דערנאָך זיך ארומגעקוקט, ארומגעקוקט, געכאפּט די פּיס, אויף די פּלייצעס און אין וואלד אריין.

דער רב איז געקומען פון שול, די רביצין פון מיל, זעען זיי: טירן אָפן, טשאָלנט אויפ־געגעסן און די קינדערלעך זיינען נישטאָ.

האָבן זיי די קינדערלעך געזוכט, אויפן אויוון, אין אויוון, אין שאפע, אונטער דער שאפע — נישטאָ. אויפן טיש, אונטערן טיש, אויפן קאנאפע, אונטערן קאנאפע, — נישטאָ.

פּלוצים הערן זיי:

— מאמע, מאמע, אָט בין איך! אָט בין איך!

האָט די רביצין א קוק געטאָן און דערזען: העשעלע באהאלטן אין א קליין פלעשעלע.

האָט זי העשעלען פון פלעשעלע ארויסגע־נומען, האָט איר העשעלע דערציילט, ווי דער בער האָט די טירן אויסגעזעצט, דעם טשאָלנט אויפגעגעסן, די קינדערלעך איינגעשלונגען, און אין וואלד אוועק.

זיינען זיי אין וואלד אוועק, דעם בער צו זוכן:

גייען זיי וואלד איין, וואלד אוים, דערזעען זיי אין עק וואלד דעם בער שטיין.

האָט די רביצין דעם בער אָנגעהויבן אזוי פארנארן:

— בערעלע, בערעלע! קום אהער, נא דיר א שטיקעלע חלה מיט פיש!

— וויל איך נישט.

— בערעלע, בערעלע! קום אהער, נא דיר א ביסעלע קאשע.

— וויל איך נישט.

— בערעלע, בערעלע! קום אהער, נא דיר א שטיקעלע קוגל!

— וויל איך נישט.

— בערעלע, בערעלע! קום אהער, נא דיר א בעכערל וויין אויף קידוש!

— איך וויל, איך וויל! — האָט דער בער אויסגעשריגן און צו דער רביצין צוגעלאָפן.

האָט אים די רביצין וויין געגעבן, איז ער איינגעשלאָפן.

האָט אים די רביצין דעם בויך צעשניטן, און אלע קינדערלעך געפונען.

די קינדערלעך האָבן שטעקנס געכאַפּט,
און דעם בער פאַרטריבן אין טיפן, טיפן וואַלד
אַריין.

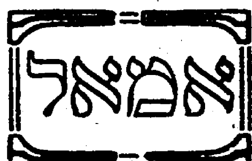

א פּלעקל אַריין, א פּלעקל אַרויס
די גאַנצע מעשה איז שוין אויס!

דאָס קוכעלע

איז געווען א ניידע מיט א באָבע. בעט דער ניידע:

— באַק מיר, אַלטיטשקע, א קוכעלע אָפּ.

— פון וואָס זאָל איך עס דיר אָפּבאַקן?
— זאָגט די באָבע, — נישטאָ קיין מעל.

האָט די באָבע געפּאָלגט און איז אין קאַמער אוועק, אַלע ווינקעלעך אַרומגעשאַרט, אַלע פּאָליצקעס אַרומגעווישט און פון דעם מעל א קוכעלע פאַרקנאָטן און אין אויוון אַריינגעזעצט. אויסגעבאַקן דאָס קוכל, פון אויוון אַרויסגענומען און אויפן פענצטער געלייגט — עס זאָל זיך אויסקילן.

ליגט דאָס קוכעלע אויפן פענצטער — ליגט, ליגט, ביז ס'איז דעם נימעס געוואָרן צו ליגן און — אַראָפּגעקייקלט זיך: פון פענצטער צו דער טיר, פון דער טיר צום גראָז, און פון דעם גראָז אויפן וועג אַראָפּ — און אוועקגעקייקלט זיך ווייט־ווייט אין וואַלד אַריין.

קייקלט זיך קוכעלע מיטן וועג גלייך און באגעגנט עס א העזעלע.

— קוכעלע, קוכעלע! איך וועל דיך אויפעסן!

— נייז, העזעלע, וועסט מיך ניט אויפעסן; איך וועל בעסער א לידעלע זינגען.

העזעלע שטעלט מויל און אויערן אָן, און קוכעלע זינגט:

פאטש־פאטש קיכעלעך
כ'לויף ארום אָן שיכעלעך!
אלע ווינקעלעך ארומגעשארט,
מיך פון דארט ארויסגענארט.
אין מולטער פארקנאָטן
אין אויוון פארבעטן
אויפן פענצטער געלייגט —
בין איך פון זיידן אנטלאָפן
פון באָבן אנטלאָפן,
און פון דיר, אָרעם־העזעלע
וועל איך אויך אנטלויפן!

און מיטן וועג גלייך זיך אוועקגעקייקלט — קיים מיטן אויג אנצוזען.

קייקלט זיך קוכעלע אויפן ווייטן וועג און אים אנטקעגן לויפט א וואָלף.

— קוכעלע, קוכעלע! איך וועל דיך אויפעסן!
— ניין, וואָלף, וועסט מיך ניט אויפעסן!
העזר בעסער, איך וועל דיר אַ לידעלע זינגען.

און זינגט:

פּאַטש־פּאַטש קיכעלעך
כ'לויף אַרום אַן שיכעלעך!
אַלע ווינקעלעך אַרומגעשאַרט,
מיך פון דאָרט אַרויסגענאַרט.
אין מולטער פאַרקנאָטן
אין אויוון פאַרבעטן
אויפן פענצטער געלייגט —
בין איך פון זיידן אַנטלאָפן
פון באָבן אַנטלאָפן,
פון העזעלע אַנטלאָפן,
און פון דיר, וואָלף, —
וועל איך אויך אַנטלויפן!

און זיך ווייטער אַוועקגעקייקלט, קוים מיטן אויג אָנצוזען.

קייקלט זיך ווידער דאָס קוכעלע אויפן ווייטן וועג, ערשט לעקיש־בער קומט אים אַנטקעגן.

— קוכעלע, קוכעלע! איך וועל דיך אויפעסן!

— גאַרישער בער, ווי פאַלט דיר גאָר איין,

אויפצועסן מיך? הער בעסער, איך האָב פאַר דיך א לידעלע גאָר אן אנטיק.

בער שפּיצט די אויערן אָן און קוכעלע זינגט:

פּאַטש־פּאַטש קיכעלעך
כ׳לויף אַרום אָן שיכעלעך!
אַלע ווינקעלעך אַרומגעשאַרט,
מיך פון דאָרט אַרויסגענאַרט.
אין מולטער פאַרקנאָטן
אין אויוון פאַרבעטן
אויפן פענצטער געלייגט —
בין איך פון זיידן אַנטלאָפן
פון באָבן אַנטלאָפן,
פון העזעלע אַנטלאָפן,
פון וואָלף אַנטלאָפן,
און פון דיר, לעקיש־בער,
וועל איך אויך אַנטלויפן!

און זיך ווייטער אַוועקגעקייקלט, קוים מיטן אויג אָנצוזען.

קייקלט זיך קוכעלע, קייקלט זיך און קומט אויפןברייטן וועג אַרויס און אים אַנטקעגן לויפט א פאַרסאַפּעטער פיקסל נאַשער.

— הא, וואָס מאַכסטו עפּעס, קוכעלע, דו מיין קוכעלע שיין? ס׳אַרא פרישינקער, ס׳אַרא רויטינקער!

קיכעלע טאנצט אזש אונטער פון פרייד און טוט גלייך אויף א בערגעלע א שפרונג און צעגיסט זיך אויף א דין קעלכל:

פיקסל הערט און רוקט זיך דערווייל פאמעלעך צו נענטער און נענטער:

פאטש־פאטש קיכעלעך
כ׳לויף ארום אָן שיכעלעך!
אלע ווינקעלעך ארומגעשארט,
מיך פון דאָרט ארויסגענארט.
אין מולטער פארקנאָטן
אין אויוון פארבעטן
אויפן פענצטער געלייגט —
בין איך פון זיידן אנטלאָפן
פון באָבן אנטלאָפן,
פון העזעלע אנטלאָפן,
פון וואָלף אנטלאָפן,
פון בער אנטלאָפן,
און פון דיר, פיקסל,
וועל איך אויך אנטלויפן!

— א שיין לידעלע, — זאָגט פיקסל, — נאָר אן אנטיק פון א לידעלע! איך בין אָבער אלט, קוים וואָס איך הער.

— זיי אזוי גוט, קוכעלע, קום צו מיר נענטער, שפרינג ארויף אויף מיין נעזעלע און נאָך אמאָל זינג עס מיר איבער.

קוכעלע דערפרייט, וואָס זיין לידעלע געפעלט, טוט א שפרונג גלייך אויף פיקסלס נאָז ארויף און צעזינגט זיך אויפן קול:

פאטש-פאטש קיכעלעך — — — —

און פיקסל — האם! — דאָס קוכעלע אויפגעגעסן.

דריי בערן

זיינען געווען דריי בערן און האָבן געלעבט צוזאמען אין א שטיבעלע אין מיטן וואלד.

איינער פון זיי איז געווען גאָר א קליין בערעלע.

דער צווייטער איז געווען א גרעסערער בער.

און דער דריטער איז געווען גאָר א גרויסער בער.

יעדער פון זיי האָט זיך געהאט זיין טעלערל צום עסן. דאָס קליין בערעלע — א קליין טעלערל, דער גרעסערער בער א גרעסער טעלערל און דער גרויסער בער — א גרויסן טעלער.

און יעדער האָט געהאט זיין אייגן בענקעלע צום זיצן: דאָס קליין בערעלע — א קליין בענקעלע, דער גרעסערער בער — א גרעסער בענקעלע,

און דער גרויסער בער — א גרויס בענקל.

און יעדערער האָט געהאַט זיין אייגן בעטל צום שלאָפן: דאָס קליין בערל — א קליין בעטעלע, דער גרעסערער בערעלע — א גרעסער בעטעלע, און דער גרויסער בער — א גרויסע בעט.

איינמאָל האָבן זיי זיך אָפּגעקאָכט א זופּ אויף מיטאָג, האָבן די זופּ צעגאָסן אין די טעלער, און אליין זיינען זיי זיך אביסל דורכגעגאנגען אין וואלד, ביז די זופּ וועט זיך אויסקילן. דאָס איז געווען זייער א גוטע, פעטע זופּ. —

די בערן שפּאצירן זיך דאָרט, און אין זייער שטיבעלע איז דערווייל אריינגעקומען א קליין מיידעלע, "מערעלע גאָלדהערעלע" האָט מען זי גערופן.

דאָס מיידעלע איז נאָך קיינמאָל נישט געווען אין דעם וואלד און האָט דאָס קליינע שטיבעלע נאָך קיינמאָל נישט געזען. דאָס איז געווען אזא ליכטיק, שיין, קליין שטיבעלע!

דאָס מיידעלע האָט געכאַפּט א קוק אין פענצטער אריין, דערנאָך אין לאָך פון שלאָס. דערזען, אז קיינער איז אין שטוב ניטאָ, האָט זי אן עפן געטאָן די טיר — די טיר איז ניט געווען פארשלאָסן, ווייל די בערן זיינען געווען גוטע בערן, זיי האָבן אליין קיינעם קיין שלעכטס ניט

געטאָן, און ניט געטראכט, אז עמעצער אן אנדערער קאָן זיי שלעכטס טאָן.

מערעלע איז אריינגעגאנגען אין שטיבעלע, האָט דערזען אויפן טיש די אויסגעקילטע זופּ, האָט זי זיך שטארק דערפרייט און באלד גענומען זיך אליין מכבד זיין.

אפריער האָט זי פּארזוכט דעם גרויסן בערס זופּ, איז געווען צו היים, דערנאָך האָט זי פּארזוכט דעם מיטעלן בערס זופּ, איז אָבער געווען צו קאלט, דעמאָלט איז זי צוגעגאנגען צום קליינעם בערעלעס טעלערל און פּארזוכט די זופּ, איז געווען ניט צו היים, ניט צו קאלט, פּונקט, ווי מען דארף. און די זופּ איז געווען אזוי געשמאק, אז זי האָט עס אויפגעגעסן אינגאנצן, דערנאָך איז גאָלדהערעלע ארויפגעקראָכן אויפן גרויסן בערס בענקל, איז עס אָבער געווען צו הארט פאר איר. האָט זי א פּרווו געטאָן דעם מיטעלן בערס בענקל — איז עס צו ווייך געווען, איז זי דעמאָלט ארויף אויף דעם קליינעם בערעלעס בענקעלע, און עס איז געווען נישט צו הארט און נישט צו ווייך, פּונקט ווי מ׳דארף. אָבער דאָס מיידעלע האָט זיך אין דעם אזוי טיף אריינגעזעצט, אז דאָס בענקל האָט זיך צעבראָכן און מערעלע איז געפאלן אויף דער ערד מיט די פיסלעך ארויף.

האָט זיך דאָס מיידעלע אויפגעהויבן, איז ארויפגעגאנגען אויף די טרעפּ ארויף. דאָס איז געווען דער שלאָף־צימער פון די בערן און עס זיינען געשטאנען דריי בעטלעך.

צוערשט האָט זי זיך צוגעלייגט אינם גרויסן בערס בעט. איז איר אָבער געווען צו הויך צוקאָפּנס, האָט זי זיך אוועקגעלייגט אינם מיטעלן בערס בעטל, איז עס אָבער געווען צו נידעריק צופוסנס, איז זי דעמאָלט אריבער אינם קליינעם בערעלעס בעטעלע, און דאָס איז געווען נישט צו הויך, נישט צו נידעריק, פּונקט, ווי מ'דארף. האָט זיך גאָרהערעלע איינגעדעקט מיט דער קאָלדרע און איז אנטשלאָפן געוואָרן.

אָפּגעשפּאצירט, זיינען די בערן צוריקגעקומען אהיים נעמען זיך צום מיטאָג.

און מערעלע - גאָלדהערעלע האָט געלאָזן שטעקן דעם גרויסן בערס לעפל אין זיין טעלער.

— עמעצער האָט געזופּט מיין זופּ!

האָט דער גרויסער בער געזאָגט מיט זיין גראָבן קול.

און אז דער מיטעלער בער האָט א קוק געגעבן אין זיין טעלער, האָט ער דערזען, אז אויך אין זיין זופּ ליגט די לעפל.

— מיין זופּ האָט אויך עמעצער געזופּט!

— האָט דער מיטעלער בער געזאָגט מיט זיין שטילערער שטים.

דעמאָלט האָט דאָס קליינע בערעלע אויך א קוק געגעבן אין זיין טעלערל, ביי אים אין טעלער איז אויך געלעגן די לעפל, נאָר די זופ איז דאָרט שוין ניט געווען!

— מיין זופ האָט אויך עמעצער געזופּט און זי אינגאנצן אויפגעגעסן! — האָט דאָס בערעלע א געשריי געטאָן מיט זיין דין, שוואך קעלעכל.

דאָס דערזעענדיק, האָבן די דריי בערן פאַר־שטאַנען, אז עמעצער איז דאָ געווען אין שטוב ביי זיי, און זיי האָבן גענומען זוכן אין אלע ווינקעלעך.

און אז גאָלדהערעלע איז אויפגעשטאַנען פונם גרויסן בערס בענקל, האָט זי נישט אוועקגעלייגט דאָס קישעלע צוריק אויף זיין אָרט.

— עמעצער איז געזעסן אויף מיין בענקל! — האָט דער גרויסער בער געזאָגט מיט זיין גראָבער שטים.

און מערעלע גאָלדהערעלע האָט צעקנייטשט אויך דאָס קישעלע פונם מיטלן בער.

— עמעצער איז געזעסן אויף מיין בענקל!

— האָט דער מיטעלער בער געזאָגט מיט זיין שטילערער שטים.

און וואָס מערעלע - גאָלדהערעלע האָט געטאָן מיט דריטן בענקעלע ווייסט איר דאָך שוין.

— עמעצער איז געזעסן אויף מיין בענקל און עס איגאַנצן צעבראָכן! — האָט געשריען דאָס קליינע בערעלע מיט זיין דין, שוואַך קעלעכל.

דאָס אַלץ דערזען און אונטן קיינעם נישט געפונען, האָבן זיך די בערן פאַרטראַכט: מען דאַרף אַרויפגיין אַרויף, א קוק טאָן אין שלאָף-צימער.

מערעלע האָט געהאַלטן דעם גרויסן בערס קישן און נישט אוועקגעלייגט צוריק אויף איר אָרט.

— עמעצער איז געלעגן אויף מיין בעט! — האָט דער גרויסער בער געזאָגט מיט זיין גראָבער שטים.

מערעלע - גאָלדהערעלע האָט אַראָפּגערוקט די קישן אויך אויף דעם צווייטנס בעט.

— עמעצער איז געלעגן אויף מיין בעט! — האָט דער מיטעלער בער געזאָגט מיט זיין שטילערער שטים.

און אַז דאָס קליינע בערעלע האָט א קוק-געגעבן אויף זיין בעטעלע, איז די קישן געווען אויף איר אָרט, און אויף דער קישן האָט ער

דערזען א קאָפּ מיט דינע גאָלדענע פּערעמלעך;
דאָס איז געווען דעם מיידעלעס גאָלדענע האָר!

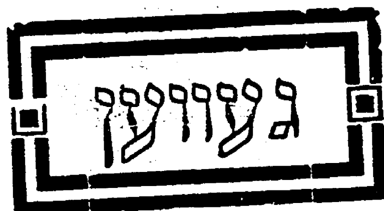
— עמיצער האָט זיך געלייגט אין מיין בעטל און ליגט נאָך איצט אויך! — האָט א געשריי געטאָן דאָס קליינע בערעלע מיט זיין שטילער שטים.

מערעלע האָט אין שלאָף געהערט דעם גרויסן בערס גראָבן קול, האָט זי געמיינט — עס דונערט. דערנאָך האָט זי געהערט דעם מיטעלן בערס שטילערע שטים, האָט זיך איר אויסגעוויזן — מען רעדט פון שלאָף, און אז זי האָט דערהערט דעם קליין בערעלעס דין, שוואך קעלעכל, האָט עס איר אזא קוויטשע געטאָן אין אויער, אז זי האָט זיך גלייך אויפגעכאפּט. זי האָט אויף גיך זיך אוועקגעזעצט אויפן בעטעלע און דערזען דריי בערן לעבן זיך, האָט זי זיך אראָפּגעקוילערט אויף דער ערד פון דער צווייטער זייט און זיך געלאָזט לויפן צום פענצטער.

דאָס פענצטער איז געווען אָפן, ווייל די בערן, אז זיי פלעגן גאנץ פרי ארויסגיין פון זייער שלאָף־צימער, פלעגן זיי אויפעפענען די פענצטער.

דאָס פענצטער איז געווען נישט גאָר הויך, איז מערעלע־גאָלדהערעלע ארויסגעשפרונגען דורך דעם פענצטער און זיך געלאָזט לויפן מיט אלע כוחות אהיים צו איר מאמען.

דאָס גאָלדענע קייקעלע

אמאָל א ברודערל מיט א שוועסטערל — חנהלע און משהלע.

ס'איז געווען פאר פסח. ביי אלע קינדערלעך איז שוין געווען אָנגעגרייט אויף יום־טוב נייע קליידעלעך מיט נייע שיכעלעך. נאָר משהלע מיט חנהלען האָבן גאָרנישט ניט געהאט. דער טאטע איז געווען קראנק און זיי גאָרניט געקאָנט קויפן.

חנהלע מיט משהלען האָבן אלץ געווארט אויף נייע שיכעלעך מיט נייע קליידעלעך, נאָר ס'איז שוין פסח אָנגעקומען און קיין נייע שיכעלעך מיט נייע קליידעלעך איז נאָך אלץ ניטאָ.

חנהלע מיט משהלען האָבן זיך אויף דעם שוועל אוועקגעזעצט. זיי זיינען געווען פאַרזאָרגט און זיך געשעמט פאר די חברטעס ווייזן.

חנהלע האָט זיך שטארק צעוויינט.

מיט א מאָל האָט זיך אַן אַלטער מאַן פאַר די באַוויזן, מיט א לאַנגער, ווייסער באָרד, מיט לאַנגע, ווייסע ברעמען און מיט אויגן ליכטיקע, ווי שטערן.

ער איז צו זיי צוגעגאַנגען און געפרעגט:

— קינדערלעך, קינדערלעך! וואָס וויינט איר?

— ווי אזוי זאָלן מיר ניט וויינען, אַלע קינדערלעך האָבן נייע שיכעלעך מיט נייע קליידעלעך אויף יום־טוב. און מיר האָבן גאָרניט.

— שאַט, קינדערלעך! וויינט ניט. נאָט אייך בעסער שפּילעכלעך, צוויי גאָלדענע קייקעלעך.

און דער אַלטער איז פאַרשוווּנדן.

חנהלע מיט משהלען האָבן גענומען די קייקעלעך באַטראַכטן. האָבן זיך די קייקעלעך פון די הענט אַראָפּגעגליטשט און קייקלען זיך אַנגעהויבן.

משהלע מיט חנהלען האָבן זיך געלאָזן נאָך די קייקעלעך לויפן.

די קייקעלעך קייקלען זיך באַרג אַרויף, משהלע מיט חנהלען לויפן באַרג אַרויף.

די קייקעלעך קייקלען זיך באַרג אַראָפּ, משהלע מיט חנהלען — באַרג אַראָפּ.

ביז די קייקעלעך האָבן זיך פאַרקייקלט אין א טיפן, טיפן וואַלד אַריין.

משהלע מיט חנהלען זיינען שוין מיד, נאָר די קייקעלעך קייקלען זיך ווייטער און ווייטער, און משהלע מיט חנהלען לויפן אַלץ ווייטער און ווייטער.

מיט א מאָל האָבן זיי פון ווייטן דערזען א שטיבעלע. די קייקעלעך האָבן זיך אין שטיבעלע אַריינגעקייקלט, משהלע מיט חנהלען זיינען נאָך זיי אין שטיבעלע אַריין.

האָבן זיי אין שטיבעלע דערזען:

צוויי גאָלדענע בעטלעך, מיט רויטע, זיידענע קישעלעך, מיט גאָלדענע פוס־בענקלעך. די קייקעלעך האָבן זיך אונטער די בעטלעך אַרונטערגעקייקלט און דאָרטן ליגן געבליבן.

משהלע מיט חנהלען האָבן זיך שלאָפן געלייגט אין די גאָלדענע בעטלעך.

משהלע שלאָפט אין זיין בעטלע און אונטן ליגט זיין גאָלדן קייקעלע. חנהלע שלאָפט אין איר בעטעלע און אונטן — איר גאָלדן קייקעלע.

גאנץ פריי האָט זיך משהלע אויפגעכאַפּט און אין צימערל א קליין טירעלע דערזען. האָט ער חנהלען אויפגעוועקט, צוזאמען דאָס טירעלע

געעפנט און אין א קליין שטיבעלע אריינגעגאנגען.

ווען זיי אויף א טישעלע א גאָלדן קליידעלע, גאָלדענע שיכעלעך, זיידענע זעקעלעך און א רויט, זיידן סטענגעלע. און אויף דעם צווייטן טישעלע — רויטע, זיידענע הייזעלעך מיט גאָלדענע קנעפּעלעך, גאָלדענע שיכעלעך, א רויט, זיידן היטעלע מיט א גאָלדן קוטאסל.

משהלע מיט חנהלען האָבן די קליידעלעך אָנגעטאָן — פּונקט נאָך זייער מאָס. זיי האָבן די שיכעלעך אָנגעטאָן — פּונקט גוט. האָבן זיי זיך שטארק דערפרייט, געשפרונגען און געטאנצט, נאָר פּלוצים איז חנהלע טרויעריק געוואָרן.

— ווי וועלן מיר אהיים גיין? — פרעגט זי משהלען.

— שא, זאָרג ניט. כ'וועל דאָס קייקעלע בעטן, וועט דאָס אונדז אהיים פירן.

משהלע איז צום קייקעלע צוגעגאנגען און בעטן אָנגעהויבן:

קייקעלע, דו שיינס,
קייקעלע, דו קליינס,
פיר אונדז פונם וועלדעלע
צו טאַטע־מאַמעס שטיבעלע...

טור־טור־טור־טור — האָבן די קייקעלעך זיך קייקלען אָנגעהויבן. משהלע מיט חנהלען

זיינען נאָך די קייקעלעך נאָכגעלאָפן.

די קייקעלעך קייקלען זיך באַרג אַרויף — משהלע מיט חנהלען לויפן באַרג אַרויף. די קייקעלעך קייקלען זיך באַרג אַראָפּ, משהלע מיט חנהלען — באַרג אַראָפּ. ביז זיי האָבן פון ווייטן זייער שטיבעלע דערזען.

זיינען זיי מיט פרייד אין שטיבעלע אַריינגעלאָפן.

— טאַטע! מאַמע!

האָבן טאַטע־מאַמע ניט דערקענט און געפרעגט:

— ווער איז דער פּרינץ מיט דער פּרינצעסן?

מאַמע, דו דערקענסט אונדז ניט? — האָבן די קינדער אויסגעשריגן.

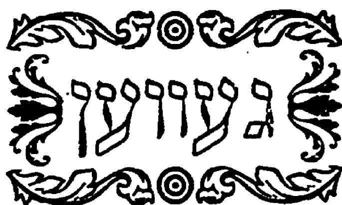
די מאַמע האָט זיי אין די אויגן אַריינגעקוקט און משהלען מיט חנהלען דערקענט.

די קינדערלעך האָבן דער מאַמען אַלץ דערציילט.

האָט זי זיך שטאַרק דערפרייט, זיי געקושט, געהאַלדזט, געאָרעמט, געטאַנצט.

זיי האָבן געטרונקען, געגעסן און אליהו הנביא ניט פאַרגעסן.

יענטעלע רויט-מענטעלע

אמאָל א מיידעלע, יענטעלע. האָט איר די באָבע אויף יום־טוב געשאָנקען א רויט מענטעלע. דאָס מענטעלע האָט איר זייער געפּאסט. זי פלעגט עס תמיד טראָגן אין גאס, און אלע האָבן זי גערופן רויט־מענטעלע.

איין מאָל, פּורים, זאָגט צו איר די מאמע:

— טו אָן דאָס רויטע מענטעלע, נעם א המן־טאש, שטראָדל, א פּורים־קוילעטש, פּלאָדן, און טראָג אוועק דער באָבען שלח־מנות, זי זאָל האָבן צו פארבייסן נאָכן תענית. נאָר זע, זאס זיך ניט לאנג אין וואלד. וואָלף איז היינט בייז, פוקסן זוכן קעז. גיי געזונט און קום געשווינד.

דאָס מיידעלע האָט אָנגעטאָן דאָס רויטע מענטעלע, גענומען המן־טאש, שטראָדל, א פּורים קוילעטש, פּלאָדן, זיך געזעגנט מיט דער מאמען און אוועק צו דער באָבען.

גייט זיך דאָס מיידעלע אין וואלד און טראכט אַליין: ווו זעט מען וואָלף וואָס איז בייז? און פוקס וואָס זוכט קעז?

און ווי זי טראכט אזוי, באוויזט זיך פאר איר א וואָלף.

— גוט־פורים, מיידעלע! ווו גייסטו עס אזוי אין וואלד?

— איך טראָג דער באָבען שלח־מנות, זי זאָל האָבן צו פארבייסן נאָכן תענית. אָט איז א המן־טיש, שטראָדל, א פורים־קוילעטש, פלאָדן.

— ווייסטו וואָס, מיידעלע? — זאָגט דער וואָלף, — איכל לויפן דער באָבען די בשורה זאָגן, אז דו קומסט איר שלח־מנות טראָגן.

וואָלף האָט זיך הענדום־פענדום געלאָזט לויפן, דער באָבעס שטוב געטראָפן, און אין טירעלע אָנגעהויבן קלאפן:

טוק־טוק־טוק־טוק.

— באָבעניו, באָבעניו, עפן מיר אויף! דאָס בין איך רויט־מענטעלע, דיר געבראכט שלח־מנות, זאָלסט האָבן צו פארבייסן נאָכן תענית.

— גיב מיטן הענטעלע א ציי דאָס שנירעלע, וועט זיך עפענען דאָס טירעלע.

וואָלף האָט א ציי געטאָן דאָס שנירעלע,

געעפנט דאָס טירעלע, אריין אין שטיבעלע, צו באָבעס בעט צוגעלאָפן, און —.האם־האם! האם־האם! די באָבעניו איינגעשלונגען.

דערנאָך אירע קליידער אָנגעטאָן און זיך צו איר אין בעט ארייגעלייגט.

און רויט־מענטעלע איז געגאנגען אין וועלדעלע, זיך געיאָגט נאָך א שעפעלע, געהוידעט אויף א ברעטעלע, און ערשט פארנאכט צו באָבעס שטיבעלע געקומען.

טוק־טוק־טוק־טוק!

— באָבעשי, באָבעשי, עפן מיר אויף! דאָס בין איך, רויט־מענטעלע, דיר געבראכט שלח־מנות, זאָלסט האָבן צו פארבייסן נאָכן תענית. אָט איז א המן־טאש, שטראָדל, א פורים־קוילעטש, פלאָדן.

— גיב מיטן הענטעלע א צי דאָס שנירעלע, וועט זיך עפענען דאָס טירעלע, — זאָגט דער וואָלף.

דאָס מיידעלע האָט מיטן הענטעלע א צי געטאָן דאָס שנירעלע, געעפנט דאָס טירעלע, אין שטיבעלע אריין, צו באָבעס בעט צוגעלאָפן און פארוואונדערט שטיין געבליבן.

— באָבעשי, באָבעשי! וואָס האָסטו אזעלכע לאנגע פיס?

— איך זאָל בעסער לויפֿן, מיין פֿייגעלע.

— באָבעשי, באָבעשי! וואָס האָסטו אזעלכע לאנגע הענט?

— איך זאָל דיך בעסער ארומנעמען, מיין אוצרל.

— באָבעשי, באָבעשי! וואָס האָסטו אזעלכע ברענענדיקע אויגן?

— איך זאָל דיך בעסער זען, מיין גאָלד.

— באָבעשי, באָבעשי! וואָס האָסטו אזעלכע שפּיציקע ציין?

— איך זאָל דיך אויפֿעסן.

וואָלף האָט ברייט דאָס מויל געעפֿנט און זיך אויפֿן מיידעלע געלאָזט.

האָט זי א גרויסן געשריי געטאָן. ניט ווייט איז יחיאל דער וואסער-טרעגער געגאנגען, איז ער אין שטיבעלע אריין, דעם וואָלפֿס בויך צעגומען און די באָבע, א פֿרישע, א לעבעדיקע, ארויסגענומען.

האָבן זיי זיך שטארק געפֿרייט, אין ראָד געדרייט, א פּורים-קוילעטש אין דער לענג, א המן-טאש אין דער ברייט, — און ס'איז גרוים געווען די פֿרייד.

א שפּרונג און א לאָף

צו דער מעשה א סוף.

מייזעלע גנב

ויידע אבא און די באָבע דאָבע, אז זיי זיינען געוואָרן אלט, זיינען זיי אוועקגעגאנגען אין וואלד. אזוי ווי זיי גייען, האָבן זיי פלוצלונג א הייזל דערזען. קומען זיי אריין אין הייזל, לויפט זיי אנטקעגן א קליין מייזל און זאָגט אזוי: אוי, אוי, אוי, וואָס דארפט איר האָבן דאָ? גייט אייך, קיינער איז ניטאָ א חוץ איך מייזל אין קליינעם הייזל.

זאָגט דער ויידע: — גוט, אז קיינער איז ניטאָ וועלן מיר טאקע בלייבן דאָ, און דו קליין מייזל, דארפסט האָבן אזא גרויס הייזל? ס'קען זיך דיר ניט לוינען, אז דו זאָלסט אין א לעכל וווינען? לאָזט אראָפּ דאָס מייזל זיין עק, ווערט ברוגז און גייט אוועק. איז די באָבע מיטן ויידן אין הייזל געזעסן און אָן מייזל פארגעסן. אָבער דאָס מייזל האָט ניט געשוויגן, ס'איז אין לעכל געלעגן און געטראכט: ווען ס'וועט ווערן נאכט,

וועט עס א סך שאַרן אָנמאַכן, מ׳וועט שוין וויסן ווי פון א מייזל צו לאַכן.

איז די נאַכט געקומען, א ווינט אין דרויסן האָט אָנגעהויבן צו ברומען. דער זיידע מיט דער באָבען האָבן געכראָפּעט און אין דרויסן האָט א רעגנדל געקאָפּעט. איז דאָס מייזל שטיל ארויס פונם לעכל, זיך ארייַנגעגנבעט אין קיכל. אין די טעפּלעך געשמעקט, אלצדינג ארומגעלעקט, ביז ס׳האָט א שטיקל צוקער אָנגעטראָפן, האָט עס צוגעגנבעט און אַנטלאָפן.

גאַנץ פרי גייט די באָבע אריין אין קיך און רעדט אליין אזוי ווי צו זיך: — אָט וועל איך דעם זיידן אָפּקאָכן קאַפע, וועל נעמען דאָס שטיקל צוקער פון דער שאַפע, וועט דער זיידע טרינקען און זיין פריילעך, און וועט שיינען ווי א מלך. שוין אויפגעזאָדן די קאַפע, גייט די באָבע צו דער שאַפע, זוכט איין שעה, זוכט צוויי שעה, דער צוקער איז גאָר נישטאָ. דערוויייל קומט אריין דער זיידע אבא און זאָגט: — באָבע דאָבע, דאָבע, א גוט מאָרגן, וואָס האָלסטו זיך אין איין זאָרגן?

— אוי, וויי, זיידע אבא! — זאָגט די באָבע דאָבע. — עמיצער איז ביינאַכט געקומען און דעם צוקער צוגענומען.

זאָגט דער זיידע: — ניט וויין, איך וועל

שוין דעם גנב כאפן און אים נאָך גוט אָנקלאפן, וועט ער שוין וויסן ווי אַ גנב צו זיין און קריכן צו יענעם אין שאפע אריין.

דערווייל עפנט זיך די טיר, קומט דאָס קעצל און זאָגט: — זיידע, אַ גוט מאָרגן דיר!

פרעגט דער זיידע: — קעצל דו קליינס, קעצל דו שיינס, וואָס ביסטו עפּעס געקומען צו אונדז צו גיין?

זאָגט דאָס קעצל: — ווייל איך וויל ביי אייך שטיין.

זאָגט דער זיידע; — וועסט דאָך אומעטום נאשן?

מאכט דאָס קעצל: — פאַרקערט, איך וועל אַלע טעפּלעך וואשן.

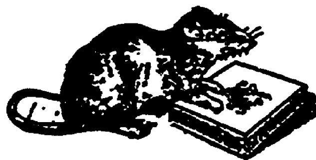
— גוט, — זאָגט דער זיידע.

איז דאָס קעצל געבליבן אין הייזל שטיין און האָט אָנגעהויבן זיך ארומדרייען.

דערווייל איז געוואָרן נאכט, האָט זיך דאָס קעצל עפּעס פאַרטראכט. וואָס זשע האָט זיך דאָס קעצל פאַרטראכט? ווייל אין לעכל האָט זיך עמיצער צעלאכט. דאָס האָט זיך דאָס מייזל אָנגעהויבן צו פרייען, ווייל יעדער שלאָפט, — קען עס שוין אין קיך ווייטער גיין. גייט דאָס מייזל

איבערן הייזל, קוקט זיך אום, ארום און ארום, טראכט דאָס מייזל: קיינער ניטאָ, וועט טאקע זיין א גוטע שעה. וועל איך ווייטער אין דער שאפע עפּעס דערטאפּן, דאָס גיך אוועקכאפּן. איך וועל אין לעכל אריין, וועט אזוי ווויל צו מיר זיין. פלוצלונג, וויי! וויי! גיט דאָס מייזל א געשריי. עמיצער האָט עס געגעבן א כאפּ און דערנאָך א קלאפּ. איינס און צוויי, דריי און פיר, מייזל-מייזל, אז וויי איז צו דיר. דאָס קעצל פּאטשט און שלאָגט און דאָס מייזל וויינט און וויינט.

א קאַץ מיט א מויז
די מעשה לאָזט זיך אוים.

צו די לערער.

לערנען מעשהלעך מיט קינדער הייסט אזויפיל מאָל פאַר־לייענען, לייענען, דערציילן, שפּילן, פאַרשטעלן, צוגעבן אראָפּ־נעמען, ענדערן און בכלל אויסנוצן אין אלערליי ארבעטן און שפּילן ביז דער אינהאלט, די בילדער, אויסדרוקן און שפּראַך בכלל זאָלן ווערן אן איינגנס פון די קינדער. "וויסן" — קענען "דערקלערן" איז דאָ ניט וויכטיק לגמרי. מיר מיינען, אז אָט דאָס ביכל מעשהלעך און א צאָל פּאסיקע לידער און פּאָעמעס קענען באַפרידיקן איינגאנצן דעם ערשטן קלאַס, איבערהויפּט אין די שולן ווו דער עלטער פון די קינדער איז א נאָרמאַלער פון זעקס־זיבן יאָר.